

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
OŚRODEK INFORMACJI 693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23 00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/177/2006

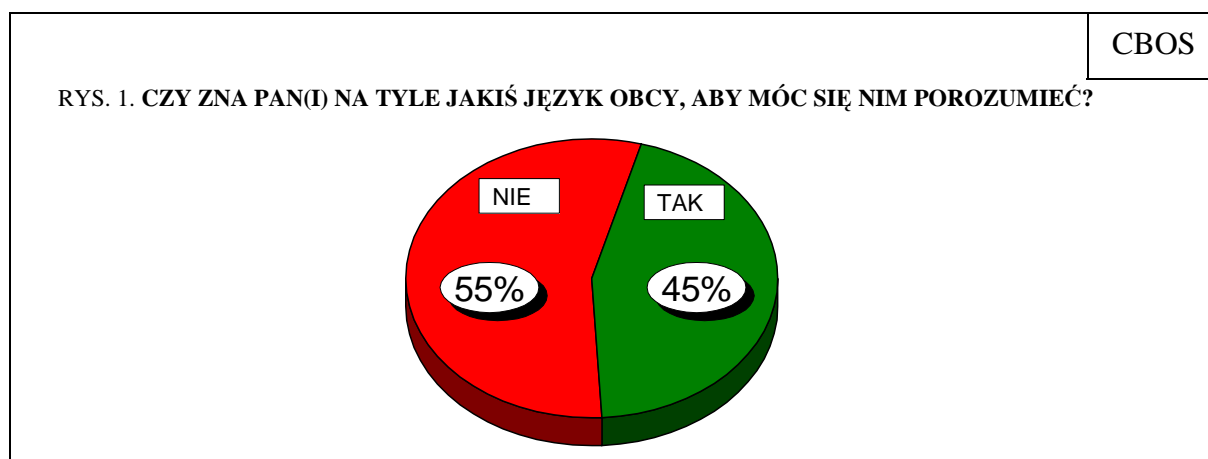
ZNAJOMOŚĆ JĘZYKÓW OBCYCH I WYJAZDY ZAGRANICZNE

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, LISTOPAD 2006

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

W ostatnich latach, zwłaszcza po przystąpieniu naszego kraju do Unii Europejskiej, Polacy zaczęli jeździć po świecie na skalę przedtem niespotykaną. Również do Polski przyjeżdża coraz więcej cudzoziemców. Szczególnie aktualne staje się więc pytanie, czy Polacy potrafią porozumiewać się w obcych językach. Pytaliśmy o to w listopadowym sondażu¹.

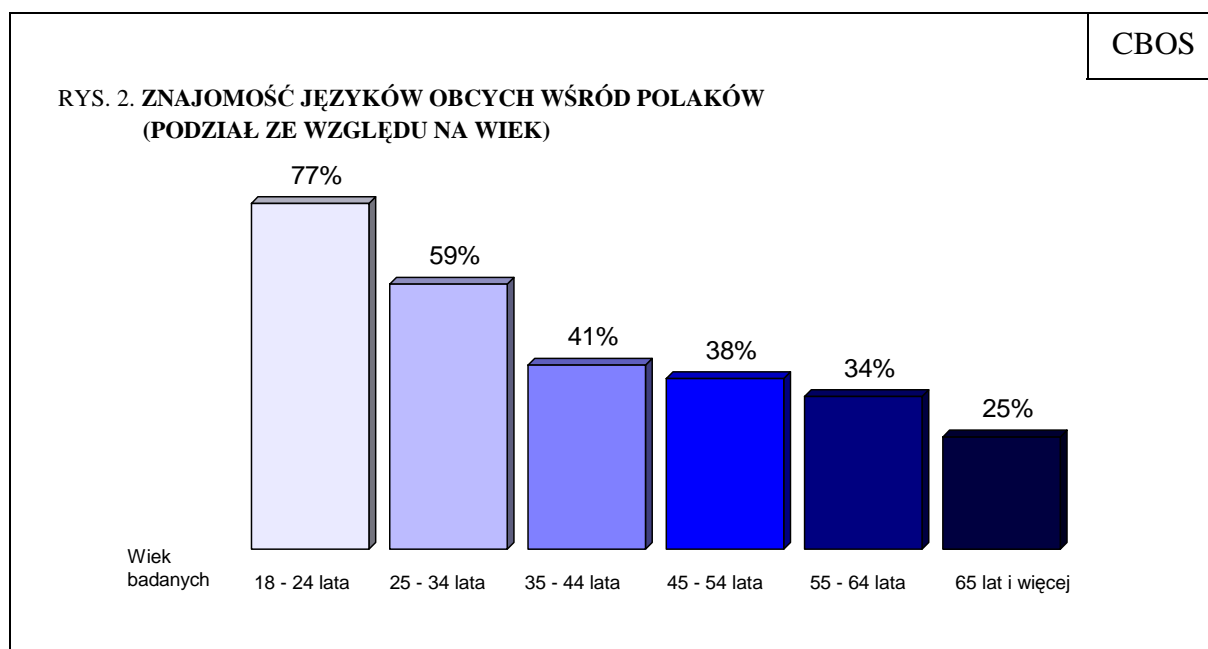
Ponad połowa ogółu Polaków nie potrafi porozumieć się w żadnym języku obcym. Liczba posiadających tę umiejętność stopniowo się zwiększa, jednak w skali ogólnospołecznej są to zmiany stosunkowo niewielkie.

Tabela 1

Czy zna Pan(i) na tyle jakiś język obcy, aby móc się nim porozumieć?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	XI 1997	VI 2001	V 2004	XI 2006
	w procentach			
Tak	37	42	44	45
Nie	63	58	56	55

¹ Sondaż „Aktualne problemy i wydarzenia” (198) przeprowadzony w dniach od 2 do 5 listopada 2006 roku na liczącej 979 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Wprawdzie języków obcych uczą się ludzie w każdym wieku (w wielkich miastach kursy takie prowadzone są, i cieszą się dużym powodzeniem, także przez Uniwersytety Trzeciego Wieku), jednak zasadniczej poprawy w poziomie znajomości języków obcych można się spodziewać dopiero wraz ze zmianami generacyjnymi. Umiejętność ta jest bowiem bardzo zróżnicowana w zależności od wieku. Istotna granica przebiega między osobami zbliżającymi się do czterdziestki a młodszymi. Wśród tych drugich liczba mogących porozumieć się w języku obcym znacznie przekracza połowę. Trzeba dodać, że wśród uczniów i studentów umiejętność ta jest niemal powszechna – deklaruje ją 89% badanych z tej grupy.

W obcym języku potrafią się porozumiewać przede wszystkim osoby z wyższym wykształceniem (83%). Wśród tych, którzy mają jedynie średnie wykształcenie, liczba ta spada do 56%. Ale o możliwości porozumiewania się w obcym języku mówi także co trzeci badany z wykształceniem zasadniczym zawodowym (34%) i ponad jedna czwarta tych, którzy ukończyli naukę na poziomie szkoły podstawowej (28%).

Warto jeszcze dodać, że w omawianej sprawie nie ma istotnych różnic między mieszkańcami miast różnej wielkości. Zarówno wśród mieszkańców miasteczek nieprzekraczających 10 tysięcy ludności, jak i w wielkich metropoliach mniej więcej co drugi badany deklaruje możliwość porozumienia się w obcym języku. Umiejętność tę rzadziej natomiast deklarują mieszkańcy wsi (38%).

Najbardziej popularnymi wśród Polaków językami obcymi są rosyjski i angielski. Jednak znajomość rosyjskiego utrzymuje się od lat na podobnym poziomie, a nawet daje się zaważyć pewien spadek. Natomiast systematycznie wzrasta znajomość angielskiego.

Tabela 2

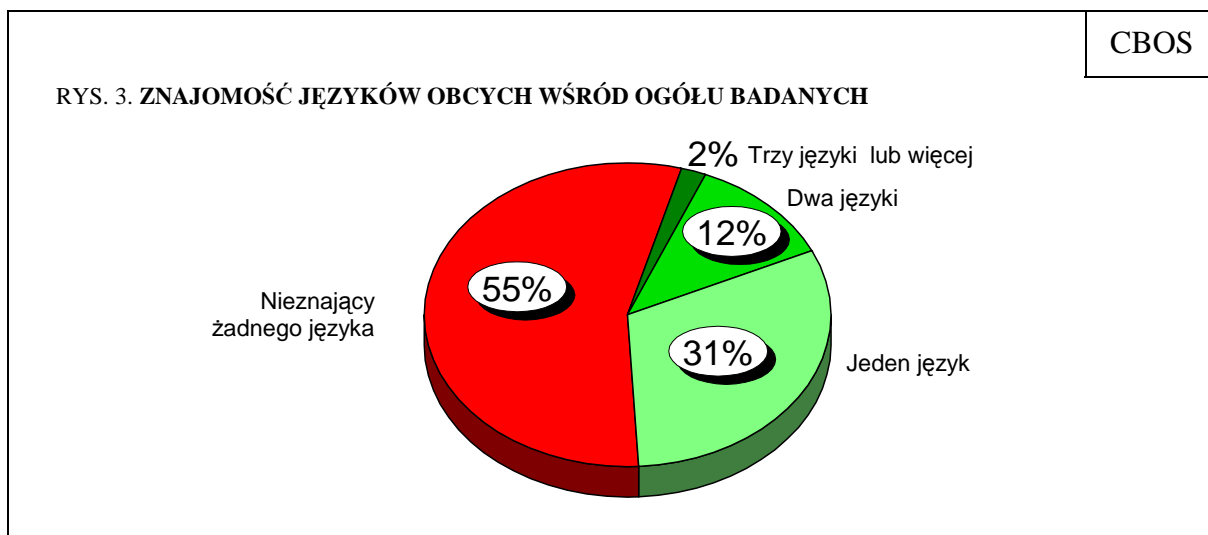
Znajomość języków obcych wśród Polaków	Wskazania respondentów według terminów badań*			
	XI 1997	VI 2001	V 2004	XI 2006
	w procentach			
Rosyjski	24	23	23	22
Angielski	9	16	17	20
Niemiecki	9	14	14	14
Francuski	2	2	2	2
Inne języki	2	1	4	4
Nieznający żadnego języka obcego	63	58	56	55

*Odsetki nie sumują się do 100, ponieważ część badanych deklaruje znajomość więcej niż jednego języka obcego

Trzecim co do popularności wśród Polaków językiem obcym jest niemiecki. Zasięg jego znajomości w ostatnich latach utrzymuje się na stałym poziomie. Pozostałe języki znane są jedynie niewielkiej liczbie badanych. Najczęściej z nich wymieniany był francuski (2%), a następnie włoski (1%).

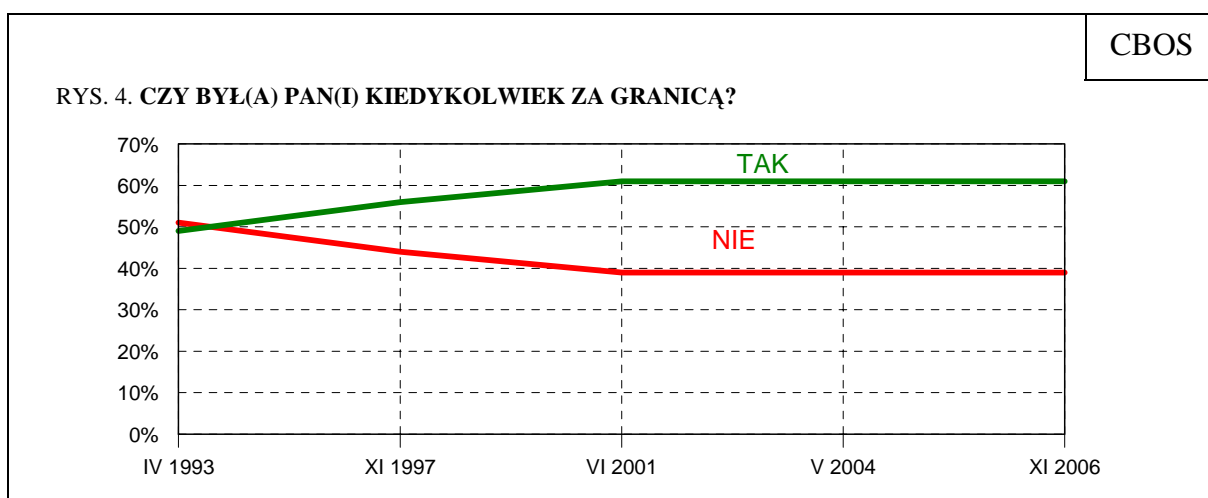
Wśród ludzi młodych najczęściej osób deklaruje znajomość języka angielskiego (63% do lat 24 i 34% w grupie mających od 25 do 34 lat). W tej generacji drugim co do popularności językiem jest niemiecki (zna go prawie co czwarty młody człowiek), a dopiero na trzecim miejscu znalazł się rosyjski (odpowiednio 11% i 16%). Natomiast osoby w wieku średnim i starsze najczęściej twierdzą, że znają język rosyjski. Znajomość angielskiego i niemieckiego wyraźnie spada wśród osób powyżej 45 roku życia (patrz tabele aneksowe).

Wśród badanych deklarujących znajomość języków obcych ponad dwie trzecie (69%) może porozumiewać się w jednym języku. Co czwarty z tej grupy (26%) zna dwa języki obce, a co dwudziesty (5%) trzy lub więcej. Wśród ogółu badanych kształtuje się to nieco inaczej.

WYJAZDY ZAGRANICZNE

Z deklaracji badanych wynika, że większość z nich (61%) co najmniej raz była za granicą. Na początku lat dziewięćdziesiątych tylko niespełna połowa dorosłych Polaków deklarowała, że przynajmniej raz odwiedziła obcy kraj. W następnych latach liczba ta powoli, ale systematycznie rosła. U progu bieżącej dekady ustabilizowała się na obecnym poziomie. Biorąc pod uwagę to, że duża liczba mieszkańców kraju – szacuje się, że milion, a nawet więcej osób – przebywa obecnie za granicą (tym samym ludzie ci nie weszli w skład próby), trzeba przyjąć, że faktyczny odsetek Polaków znających obce kraje jest nieco wyższy (o 3–4 punkty), niż pokazują to wyniki badania.

Za granicą byli niemal wszyscy badani należący do kadry kierowniczej i inteligencji (96%) oraz pracujący na własny rachunek (95%). Najrzadziej natomiast wyjeżdżali z kraju rolnicy (31%) i robotnicy niewykwalifikowani (35%). Odsetek respondentów, którzy przynajmniej raz byli za granicą, jest tym większy, im wyższy poziom ich wykształcenia (od 40% wśród osób z wykształceniem podstawowym do 90% w grupie najlepiej wykształconych).

Osoby, które były za granicą, najczęściej można spotkać w miastach o wielkości przekraczającej 20 tysięcy mieszkańców (powyżej 70% w każdej z tych kategorii, przy czym pomiędzy miastami małymi, średniej wielkości a wielkimi różnica jest niewielka). Nieco mniej osób, które wyjeżdżały z kraju, jest w miasteczkach poniżej 20 tysięcy mieszkańców (61%), a zdecydowanie mniej na wsi (42%).

Można jeszcze dodać, że tych, którzy byli za granicą, spotykamy mniej więcej równie często prawie we wszystkich grupach wieku. Wyróżniają się jedynie najstarsi, mający 65 lat i więcej, spośród których 43% deklaruje wyjazdy do innych krajów (wśród innych jest ich od 61% do 71%).

Do wyjazdu bynajmniej nie jest niezbędna znajomość języka obcego. Tylko niewiele ponad połowa tych, którzy byli za granicą, potrafi się porozumieć w obcym języku.

Tabela 3

Czy był(a) Pan(i) kiedykolwiek za granicą?	Czy zna Pan(i) na tyle jakiś język obcy, aby móc się nim porozumieć?	
	Tak	Nie
	w procentach	
Tak	57	43
Nie	27	73

CZĘSTOŚĆ WYJAZDÓW

Tych, którzy byli kiedykolwiek za granicą, pytaliśmy o bardziej szczegółowe informacje – częstość i kierunki wyjazdów – tylko w odniesieniu do ostatnich dwudziestu lat. W ten sposób eliminujemy nieliczne (nie przekraczające 2%) grono osób, które wprawdzie były przed wieloma laty za granicą, ale potem już nie wyjeżdżały.

Największa grupa, przekraczająca połowę osób znających obce kraje (53%), to ci, którzy w ciągu ostatnich 20 lat byli za granicą od dwóch do siedmiu razy. Stanowią oni jedną trzecią ogółu badanych. Więcej niż siedem razy był co czwarty spośród wyjeżdżających (26%, 16% ogółu), a tylko raz – co piąty (19%, co stanowi 11% ogółu ankietowanych).

Tabela 4

Ile razy w ciągu ostatnich dwudziestu lat był(a) Pan(i) za granicą?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	XI 1997	VI 2001	V 2004	XI 2006
	w procentach			
1 raz	12	11	10	11
2 – 3 razy	14	16	15	18
4 – 7 razy	12	15	14	14
8 – 12 razy	6	5	6	6
13 – 20 razy	4	5	4	5
21 razy i więcej	4	6	7	5
Nie pamiętam, był(a)m dawniej niż przed 20 laty, trudno powiedzieć	4	3	5	2
Nigdy nie był(a)m za granicą	44	39	39	39

Częstotliwość wyjazdów zagranicznych jest również dość silnie zróżnicowana społecznie, w podobny sposób jak sam fakt wyjazdu. Kilkakrotnie byli za granicą przede wszystkim członkowie tych grup społecznych, w których jest najwięcej osób wyjeżdżających. Cztery razy lub więcej wyjeżdżała do innych krajów większość pracujących na własny rachunek, przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji bądź też osób mających wyższe wykształcenie. Natomiast wśród robotników niewykwalifikowanych, rolników czy osób z wykształceniem podstawowym największą grupę wyjeżdżających stanowią ci, którzy byli za granicą nie więcej niż trzy razy.

Co piąty Polak (21%) odwiedził dotychczas jeden obcy kraj i niemal tyle samo (22%) – dwa lub trzy kraje. Więcej niż trzy kraje ma na swoim koncie co siódmy respondent (14%).

Tabela 5

Liczba krajów odwiedzonych w ciągu ostatnich dwudziestu lat	Wskazania respondentów według terminów badań			
	XI 1997	VI 2001	V 2004	XI 2006
	w procentach			
Jeden	18	22	18	21
Dwa	13	12	11	13
Trzy	8	8	10	9
Cztery	3	4	7	4
Pięć	3	4	3	3
Sześć i więcej krajów	7	8	8	7
Wiele, nie pamiętam dokładnie, ile	2	1	2	2
Był(a)m dawniej niż przed 20 laty	2	2	2	2
Nigdy nie był(a)m za granicą	44	39	39	39

KIERUNKI WYJAZDÓW

Krajem najczęściej odwiedzanym przez Polaków są Niemcy – w ciągu ostatnich dwudziestu lat był tam co trzeci dorosły Polak, co stanowi ponad połowę tych, którzy byli za granicą. Następne w kolejności są Czechy, znane co piątemu Polakowi (co trzeciemu spośród wyjeżdżających). Ponad dziesięć procent ogółu badanych było także na Słowacji (13%) i we Włoszech (12%). Francję odwiedziło 9% ogółu ankietowanych, niemal tyle samo było na Węgrzech i w Austrii (po 8%). Można jeszcze wymienić Grecję, którą odwiedziło 5% badanych, oraz Holandię, Ukrainę, Hiszpanię i Wielką Brytanię – po 4%. Inne kraje – a wymieniono ich blisko pięćdziesiąt – znane są już tylko nielicznym respondentom.

Tabela 6

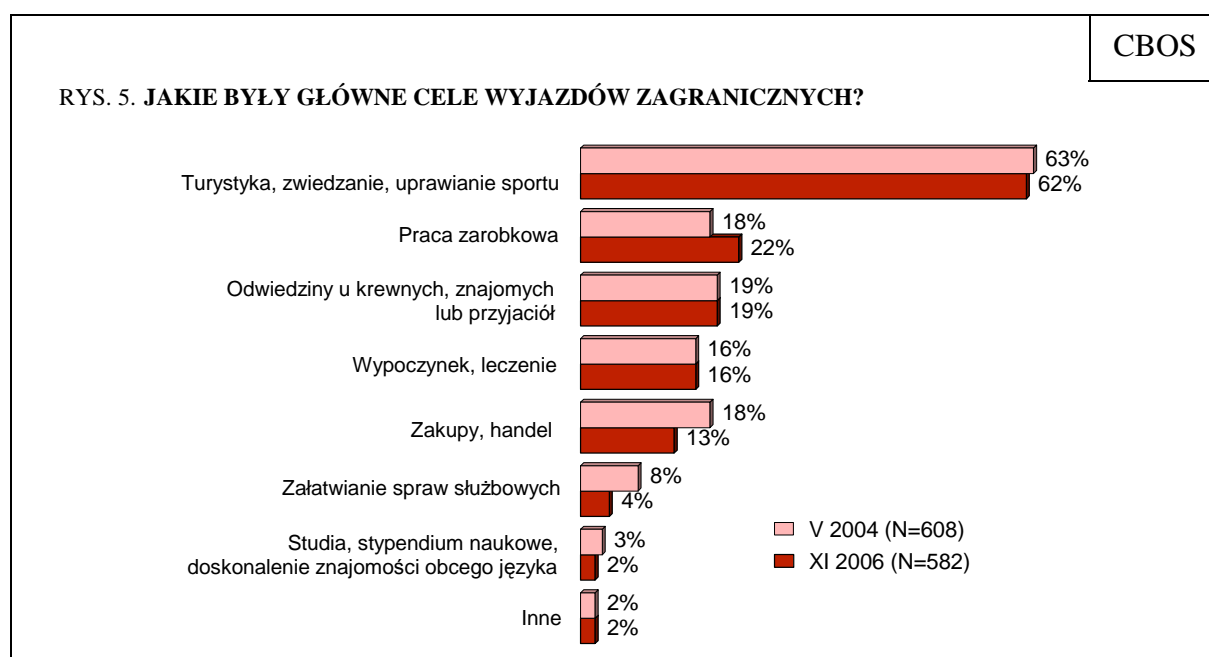
Kraje odwiedzane przez Polaków w ciągu ostatnich dwudziestu lat	Odsetki wskazań wśród	
	ogółu badanych	tych, którzy byli za granicą (N=592)
Niemcy	33	55
Czechy*	20	34
Słowacja*	13	22
Włochy	12	19
Francja	9	14
Węgry	8	14
Austria	8	13
Grecja	5	8
Holandia	4	7
Ukraina	4	7
Hiszpania	4	7
Wielka Brytania	4	6
Rosja	3	6
Szwecja	3	6
Chorwacja	3	5
Bułgaria	3	5
Litwa	3	5
Belgia	3	4
Turcja	2	4
Stany Zjednoczone Ameryki	2	3
Dania	2	3
Norwegia	2	3
Białoruś	2	3

*Ponadto 3% ogółu (5% wyjeżdżających) było w Czechosłowacji przed podziałem tego kraju na dwa państwa

CELE WYJAZDÓW

Polacy najczęściej wyjeżdżają za granicę w celach turystycznych. Taki powód jako główny wskazało 62% tych, którzy byli za granicą. Na drugim miejscu wśród celów wyjazdu zagranicznego znalazła się praca zarobkowa, wskazana przez 22% wyjeżdżających, co oznacza, że w ciągu ostatnich dwudziestu lat pracowało za granicą 13% ogółu Polaków.

Trzecim z kolei celem wyjazdów były odwiedziny u krewnych lub przyjaciół, wskazane przez 19% wyjeżdżających. Ponadto 16% wyjeżdżało w celach wypoczynkowych lub na leczenie, a 13% – na zakupy.

Badani mogli wskazać dwa główne cele, w związku z czym ich odpowiedzi nie sumują się do 100%

W porównaniu z wynikami poprzedniego badania, przeprowadzonego w momencie wstąpienia Polski do Unii Europejskiej, można zauważyć dwie charakterystyczne zmiany: wzrósł odsetek wyjeżdżających za granicę do pracy, spadł zaś udających się tam na zakupy i w celach handlowych. Do pracy za granicę wyjeżdżają przede wszystkim robotnicy wykwalifikowani i rolnicy (co drugi wyjeżdżający z tych grup podaje taki cel wyjazdu).

Opracował
Michał STRZESZEWSKI